

https://doi.org/10.31516/2410-5325.066.15

УДК 7.079(045)

Е. В. Манелюк, викладач кафедри хореографії, Рівненський державний гуманітарний університет, м. Рівне

maneluk_d@i.ua

https://orcid.org/0000-0001-7773-3171

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ БАГАТОЖАНРОВОГО ФЕСТИВАЛЮ-КОНКУРСУ МИСТЕЦТВ «АРТЦЕНТР ТАЛАНТІВ» (М. РІВНЕ)¹

У статті застосовано процесний підхід, викладено теоретико-прикладні організаційні особливості проведення фестивалів. Організаційний процес описано крізь призму трьох основних функцій: планування, організації та контролю. Кожна функція розглянута як комплекс взаємопов'язаних дій, що виконуються в її межах. Під час дослідження використовувалась первинна інформація. Оперуючи практичним досвідом організації хореографічних фестивалів (автор статті є співорганізатором міжнародних фестивалів) поетапно описана організаційна підготовка фестивалю-конкурсу на прикладі Міжнародного багатожанрового фестивалю-конкурсу мистецтв «АртЦентр талантів» 2017 р. (м. Рівне). Описано документальне забезпечення організації кожного з етапів проведення фестивалів на прикладі Міжнародного багатожанрового фестивалю-конкурсу мистецтв «АртЦентр талантів».

Ключові слова: *фестиваль, організація фестивалю-конкурсу, поетапна організація багатожанрового фестивалю.*

Э. В. Манелюк, преподаватель кафедры хореографии, Ровенский государственный гуманитарный университет, г. Ровно

ОРГАНИЗАЦИОННЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПРОВЕДЕНИЯ МНОГОЖАНРОВОГО ФЕСТИВАЛЯ-КОНКУРСА ИСКУССТВ «АРТЦЕНТР ТАЛАНТОВ» (Г. РОВНО)

В статье применен процессный подход, изложены теоретико-прикладные организационные особенности проведения фестивалей. Организационный процесс описан через призму трех основных функций: планирования, организации и контроля. Каждая функция рассмотрена как комплекс взаимосвязанных действий, выполняемых в ее пределах. В ходе исследования использовалась первичная информация. Опираясь на практический опыт организации хореографических фестивалей (автор статьи является соорганизатором международных фестивалей) поэтапно описана организационная подготовка фестиваля на примере Международного многожанрового фестиваля-конкурса искусств «АртЦентр талантов» 2017 г. (г. Ровно). Описано документальное обеспечение организации каждого из этапов проведения фестивалей на примере Международного многожанрового фестиваля-конкурса искусств «АртЦентр талантов».

1 This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0 International License.

Ключевые слова: фестиваль, организация фестиваля-конкурса, поэтапная организация многожанрового фестиваля.

E. V. Manelyuk, lecturer of the Choreography Department, Rivne State Humanitarian University, Rivne

ORGANIZATIONAL FEATURES OF THE MULTI-GENRE FESTIVAL-CONTEST OF ARTS “ARTCENTER OF TALENTS” (RIVNE)

The aim of the article is to describe the management of the choreographic festival.

Research methodology. The comparative and historical, typological and analytical methods were applied.

Results. The theoretical and applied management of the festivals are presented. Organizational process of the festival is described from the perspective of three main functions: planning, organization and control. Each function is considered as a set of interrelated actions performed within its boundaries. It can be concluded that the management of the festival is labour-intensive and consists of a preparatory phase of planning and a stage of conduction, which is reduced to performing the control function in strict conformity with the planned indicators. This study demonstrates that the basis of its successful conduct is the co-ordinated cooperation of the organizers' team and the affiliation of the latter to the sphere of culture, a clear plan of action and cooperation with local competent authorities. The basis of any festival is a human factor, because the festival is created by people (organizers) and for people — participants and audience. Therefore, the participants are also the creators of the festival and it depends on them whether the festival will have the status (national or international), and whether the organizers will continue the tradition of holding the event in the future.

Novelty. Organizational preparation of the festival is described on a step-by-step basis (the author of the article is co-organizer of the international festivals) as exemplified by the International multicultural festival-competition of arts “Art Center of Talents” 2017 (Rivne).

The practical significance. The results of the study can be used in the preparation of leisure activities in general, and in the form of a festival. The research can serve as the basis for creating or completing highly specialized special courses.

Keywords: *festival, organization of the festival-competition, process of organization of the multi-genre festival on a phased basis.*

Постановка проблеми Фестивальна практика набула поширення по всій країні, охопивши не лише обласні та районні центри, а й невеликі села. Усе це зумовлює актуальність вивчення особливостей організації сучасного фестивалю як форми презентації мистецтва й культурних надбань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Організаційні аспекти проведення різножанрових фестивалів розкриті в дослідженнях Л. Бейліс (2007) (щодо книжкових фестивалів), І. Бермес (2015),

Ю. Репіна (2014), З. Рось (2015) (організаційні засади музичного фестивального руху), М. Близнюк (2010), Л. Кадрової (2013), О. Сливки (2014) (театральні фестивалі), П. Мазур (2011), В. Рагозіна (2010) (організація фестивалів дитячої творчості), Т. Попової (2009) (особливості проведення фестивалю реклами), С. Шумакової (2013) (методики проведення циркових фестивалів) та ін.

Мета статті — описати організаційні особливості проведення багатожанрового фестивалю-конкурсу мистецтв.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фестиваль як одна з форм масових святкових дій є організованим заходом. Використовуючи процесний підхід, детально опишемо організацію фестивалю, який, на нашу думку, складається з трьох етапів: планування, організації та контролю, які є комплексом взаємопов'язаних дій, що виконуються в його межах.

1. *Етап планування* — охоплює певну послідовність дій організаторів (співорганізаторів) фестивалю.

До таких дій належать:

- 1.1 Вивчення особливостей чинного законодавства та місцевих нормативно-правових актів щодо проведення масових заходів у сфері культури.
- 1.2 Ознайомлення зі стратегічним планом (стратегією) розвитку соціально-культурної сфери краю (міста, районного центру, області або регіону).
- 1.3 Формування ініціатором (організатором або співорганізаторами) мети проведення та визначення найменування заходу з урахуванням позиції органу управління (міського чи/або обласного), зазначеної в планових документах розвитку краю.
- 1.4 Збір матеріалу та вивчення досвіду розроблення організаційних документів менеджерами, котрі мають досвід проведення фестивалів.
- 1.5 Визначення кількісно-якісного складу організаційних документів.
- 1.6 Розроблення пакета організаційних документів.
- 1.7 Узгодження проведення фестивалю з працівниками апарату управління закладу культури та отримання його письмового погодження.
- 1.8 Внесення фестивалю до переліку планових заходів закладу культури (який є базовим закладом проведення) на прийдешній рік.
- 1.9 Внесення заходу до річного календарного плану роботи міського (або обласного) відділу культури із чіткою назвою, сформульованою метою та плановою датою проведення. Водночас слід пам'ятати, що річний план роботи розробляється в листопаді–грудні поточного року й узгоджується з провідними методистами (будинку культури або методичного відділу) та спеціалістами відділу культури. І лише

після такої процедури фестиваль долучають до переліку запланованих культурно-масових заходів на прийдешній рік.

- 1.10 Розроблення плану заходу, його регламенту та планового кошторису.
- 1.11 Розроблення та затвердження критеріїв ефективності фестивалю.
 2. *Етап організації.* Організація, як і попередній етап, містить певну послідовність дій організаторів фестивалю, а саме:
 - 2.1 Написання та узгодження зі співорганізаторами сценарію проведення фестивалю.
 - 2.2 Розподіл функціональних повноважень між співорганізаторами фестивалю відповідно до розробленого сценарію.
 - 2.3 Розроблення та затвердження символіки фестивалю — логотипу, фірмового кольору, супровідної сувенірної продукції.
 - 2.4 Затвердження складу адміністративно-постановочної групи фестивалю та розподіл функціональних обов'язків між учасниками групи.
 - 2.5 Вибір та затвердження складу режисерсько-постановочної групи фестивалю.
 - 2.6 Художнє оформлення локацій фестивалю.
 - 2.7 Розподіл сфер відповідальності за життя та здоров'я учасників організаторів фестивалю й супроводжуваних учасників осіб.
 - 2.8 Вибір, узгодження та остаточне затвердження складу журі.
 - 2.9 Пошук і узгодження із фахівцем сфери технічного забезпечення масових свят (технічний режисер та його команда: звуковий редактор, світлотехнік, спеціаліст у сфері телекомунікацій та ІТ тощо).
 - 2.10 Створення інтернет-сторінки фестивалю й підтримка її повноцінного наповнення впродовж усього періоду проведення фестивалю, включно з підготовчим періодом.
 - 2.11 Співпраця з діловими партнерами фестивалю:
 - юридичними організаціями щодо перевірки рівня юридичної грамотності всіх організаційних документів фестивалю;
 - державними органами управління у сфері культури щодо підтримки та сприяння в процесі проведення заходу;
 - фінансовими установами щодо відкриття розрахункового рахунку в банку, виготовлення кредитної картки тощо;
 - страховими компаніями на предмет страхування на період проведення фестивалю;
 - медичними установами для медичного забезпечення організаційного процесу фестивалю — закупівля ліків першої необхідності, перебування медичного працівника або карети невідкладної медичної допомоги під час проведення фестивалю тощо;

- транспортною організацією з метою ефективного логістичного забезпечення заходу (зустріч учасників фестивалю та їх доставка автобусом до місць проживання й основної локації заходу, транспортне забезпечення позаконкурсної — дозвіллевої програми фестивалю тощо);
 - представниками готельної індустрії та закладів громадського харчування з питань розміщення, харчування й комфортного перебування учасників у період проведення фестивалю;
 - засобами масової інформації — місцевими теле- і радіокомпаніями, видавцями періодики, інтернет-блогерами сфери культури та мистецтва. Завдяки таким контактам реалізується піар-кампанія фестивалю і його реклама;
 - очільниками закладів сфери культури стосовно оренди приміщень, у яких планується розмістити основні локації фестивалю;
 - приватними особами-підприємцями, котрі спеціалізуються на оренді технічного обладнання (світло, звук, спецефекти);
 - виробниками поліграфічної продукції (запрошення, листівки, банери, афіші тощо);
 - представниками державних (комунальних) та приватних установ культури щодо визначення рівня можливості співпраці з організаторами в забезпеченні позаконкурсної — дозвіллевої програми фестивалю.
- 2.12 Організаційна робота з потенційними учасниками фестивалю (розроблення та розсилання запрошень, інформаційна підтримка учасників тощо).
- 2.13 Практична реалізація піар-кампанії фестивалю. Поширення організатором інформації серед потенційних глядачів про культурно-мистецький захід (час і місце проведення).
- 2.14 Розповсюдження запрошень на відвідування заходу серед працівників апарату управління (державних структур сфери культури, державних органів влади тощо), представників масмедіа та ін.
- 2.15 Вибір та придбання призів для переможців фестивалю.
- 2.16 Виконання організаторами контрольної функції, згідно з попереднім розподілом функціональних обов'язків (у межах попереднього перерозподілу необхідних ресурсів).
- 2.17 Проведення репетицій.

Слід пам'ятати, що організатор фестивалю «під відкритим небом» повинен заздалегідь у письмовій формі поінформувати виконавчий орган місцевої влади про проведення фестивалю та отримати в письмовій формі рішення органу виконавчої влади сфери культури.

3. *Завершальний етап.* На цьому етапі здійснюються такі види робіт, які передбачають контроль, а саме:

- 3.1 Виконання поточного контролю масового заходу згідно зі сценарієм із чітким дотриманням запланованого часу та місця.
- 3.2 Збір інформації (відгуки, публікації, опитувальники тощо) від глядачів, що дозволяє узагальнити думки відвідувачів про проведений захід та порівняти їхню оцінку з запланованим результатом.
- 3.3 Оцінка ефективності рівня організації та проведення фестивалю за задалегідь запланованими критеріями.
- 3.4 Узагальнення недоліків організаційного процесу та формування пропозицій щодо їх уникнення надалі.

Використовуючи первинну інформацію (адже автор статті є спів-організатором Міжнародного багатожанрового фестивалю-конкурсу мистецтв «АртЦентр талантів» (м. Рівне)), розглянемо особливості організації сучасних фестивалів на його прикладі.

Ідея проведення зазначеного вище фестивалю-конкурсу належить заслуженій артистці України Л. Кудрич, котра нині обіймає посаду завідувача кафедри естрадного співу Харківської державної академії культури. Людмила Володимирівна, маючи багаторічний досвід проведення мистецьких фестивалів, є ініціатором фестивалю-конкурсу мистецтв «АртЦентр талантів» у м. Хмельницький, що відбувався у 2015 р., проте деякі непорозуміння між співорганізаторами поклали край у його проведенні. Тому у 2016 р. Л. Кудрич запропонувала Е. Манелюк об'єднати зусилля й організувати фестиваль у м. Рівне. Будучи вузькопрофільними спеціалістами та досвідченими хореографами, постановниками й художніми керівниками ЗАСТ «Діалог» (1994 р.) та НАСТ «Dia-dance» (2012 р.), подружжя Манелюків погодилося на пропозицію Л. Кудрич.

Початковою ланкою організаційного процесу фестивалю є встановлення мети, місця та орієнтовної дати проведення. Під час обговорення співорганізаторами прийнято спільне рішення про те, що метою фестивалю-конкурсу є сприяння становленню й розвитку національної культури та духовності серед дітей і молоді. Месенджер фестивалю обрано слоган «Єднання Заходу і Сходу України». Мета окреслила кілька завдань, серед яких — підтримка талановитих дітей — учасників аматорських колективів; сприяння реалізації творчого потенціалу юного покоління; популяризація хореографічного, музичного (вокальний та інструментальний жанри) й театрального аматорського мистецтва; сприяння розвитку професійної майстерності та кваліфікаційного рівня виконавців і художніх керівників творчих аматорських колективів; створення творчої лабораторії, у межах якої відбуватиметься обмін досвідом на семінарах-практикумах та майстер-класах.

Зазначена мета й завдання прописані на початку основного організаційного документа фестивалю — його Положення. Розроблення

Положення підтверджує серйозність намірів організатора (співорганізаторів), адже в документі зазначено загальні умови, вимоги до учасників, номінації, вікові категорії учасників, критерії оцінок виконавців та фінансові умови конкурсу.

Під час вибору орієнтовних дат проведення фестивалю враховувались такі чинники: дати державних і релігійних святкових днів, дати проведення постійних фестивалів та конкурсів, пора року, — адже це впливає на дозвілєву програму заходу й на підготовчий час для її учасників, календар проведення «постійних» заходів будинку культури тощо.

Ще одним організаційним документом, що розробляється паралельно з Положенням і вважається його доповненням, є орієнтовна програма конкурсу. Ця програма розрахована на три конкурсні дні (п'ятниця — неділя). У перший день заплановано реєстрацію та конкурсний перегляд номерів учасників музичного та оригінального жанрів. У другий день — реєстрація та конкурсний перегляд номерів учасників хореографічного й театрального мистецтва, а ввечері — проведення майстер-класів для хореографічних колективів-учасників. У третій день — дозвілєва програма, проведення телемоста та гала-концерту, на якому нагородять лауреатів і дипломантів фестивалю-конкурсу.

Також до організаційних моментів належить вибір складу журі. Так, організаторами у 2018 р. обрано та узгоджено наступний склад журі фестивалю-конкурсу:

- хореографічний та оригінальні жанри: начальник управління культури й туризму Рівненського міськвиконкому Т. Максименко; викладач кафедри хореографії РДГУ Д. Манелюк; артист балету «KYIV MODERN BALLET» під керівництвом Раду Поклітару О. Романюк;
- музичний жанр: композитор і аранжувальник Ю. Доро; кандидат мистецтвознавства, співачка, поет, композитор, старший викладач ХДАК Лана Річ (С. Манько); співак, завідувач відділенням соціально-гуманітарної роботи відділу кадрового забезпечення Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, переможець усеукраїнських і міжнародних вокальних фестивалів, конкурсів та телепроектів С. Юрченко; старший викладач ХДАК, фронтмен групи «Орбіс-бенд» А. Верещака.

Місцем заходу обрано КЗ «Рівненський міський палац культури», тому наступним «кроком» організаторів стало проведення переговорів із директором палацу культури — А. Чугуєвцем, на яких співорганізатор на підставі розробленого Положення та Програми фестивалю-конкурсу вирішував такі завдання:

- організаційні (укладання угоди про оренду на конкретні часові проміжки) і фінансові (цінове) питання щодо оренди приміщення для проведення заходу — велика та мала зали будинку культури;
- узгоджував остаточну дату проведення заходу;
- налагоджував співпрацю з міськими закладами сфери культури в межах проведення фестивалю;
- отримував консультативну підтримку з організаційних і фінансових питань.

Після перемовин адміністрацією КЗ «РМПК» з підписом А. Чугуєвця надіслано офіційний лист-клопотання на ім'я начальника управління культури і туризму Рівненського міськвиконкому Т. Максименка, у якому звернулося з проханням посприяти учасникам Міжнародного фестивалю-конкурсу мистецтв «АртЦентр талантів 2018» безкоштовно відвідати Рівненський обласний краєзнавчий музей (24 березня 2018 р. з 10.00 до 12.00 год.) та Рівненський зоопарк (25 березня 2018 р. з 10.00 до 12.00 год.). Міським управлінням клопотання було прийнято й підтримано. Відтак, завдяки листу-клопотанню директора, організатори мали можливість зменшити плановий кошторис витрат на реалізацію дозвіллевої програми.

Також директор палацу культури надав консультацію з організаційних питань, наприклад, правильності складання кошторису, зі змістом пакета документів про участь у конкурсі проектів «Рівне — місто унікальних подій», який проводить управління культури й туризму Рівненського міськвиконкому тощо.

Наступним етапом підготовки фестивалю є розроблення кошторису та визначення джерел фінансування.

Слід наголосити, що аналізований захід не входить до планових річних заходів, які в повному обсязі фінансуються з міського або обласного бюджетів, а тому участь у конкурсі є платною. Відповідно до фінансових умов Положення про проведення фестивалю-конкурсу, учасники сплачують благодійні внески, які перераховуються на розрахунковий рахунок, відкритий у банківській установі («Приватбанку») організаторами.

Оцінити обсяг проведеної організаторами роботи з учасниками можна лише тоді, коли є інформація щодо їх кількості. Так, у 2018 р. впродовж трьох днів у фестивалі-конкурсі брали участь 1300 учасників із 20 міст (Баранівка, Вараш, Дубно, Запоріжжя, Івано-Франківськ, Ізяслав, Ківерці, Київ, Ковель, Кропивницький, Луцьк, Львів, Нетішин, Полонне, Рівне, Рогатин, Северодонецьк, Славута, Харків, Хмельницький) і 9 містечок (смт. Гоща, Зарічне, Оржів, с. Жуків, Здовбиці, Липівці, Мирогоца, Теофіп'ллка, Урмань) України. Завдяки закордонним учасникам з Грузії (шоу-балет «Душа Кавказу») та Білорусі

(ансамбль сучасного танцю «СОЛО»), фестиваль набув статусу міжнародного.

Професійний рівень організації фестивалю 2017 р. відзначили не лише учасники, а й місцеві владні органи сфери культури. Так, участь у конкурсі проектів «Рівне — місто унікальних подій», що ініційовано управлінням культури й туризму Рівненського міськвиконкому, та проходження всіх етапів відбору (подання заявки на участь, пакета документів, публічне обговорення й захист проекту на слуханнях, прийняття рішень експертної ради, до складу якої входять діячі з різних галузей культури, щодо доцільності його реалізації та фінансової підтримки), надали можливості організаторам отримати часткове (у розмірі 20% від планового кошторису) фінансування та долучення заходу до річної програми розвитку культури міста на 2018 р.

Висновки. Отже, процес організації фестивалю є трудомістким і складається з підготовчого планування та проведення, що зводиться до виконання контрольної функції відповідно до планових показників.

Розглянувши організацію фестивалю на конкретному прикладі, можна стверджувати, що основою його успішного проведення є злагоджена співпраця команди організаторів та належність останніх до сфери культури, чіткий план дій та співпраця з місцевими владними органами.

Перспективи подальших досліджень. Щорічно кількість фестивалів, які відбуваються на Рівненщині, збільшується, а тому ця тема потребує подальшого розгляду в теоретичному і практичному аспектах.

Список посилань

- Бейліс, Л. (2007). Фестиваль української книги та читання. *Бібліотечна планета*, 2.
- Бермес, І. Л. (2015). Організаційні засади музичного фестивального руху в Україні. *Культурологічна думка*, 8.
- Близнюк, М. М. (2010). Театральні фестивалі як форма культурного співробітництва. *Культура і мистецтво у сучасному світі*, 11.
- Кадрова, Л. (2013). Міжнародний театральний фестиваль жіночих монодрам «Марія». *Науковий вісник Київського національного університету театру, кіно і телебачення імені І. К. Карпенка-Карого*, 12.
- Мазур, П. (2011). Всеукраїнський дитячий фестиваль «Україна-сад». *Рідна школа*, 12.
- Попова, Т. (2009). Київський міжнародний фестиваль реклами. *Маркетинг в Україні*, 3.
- Рагозіна, В. (2010). Фестивалі дитячої творчості. *Мистецтво і освіта*, 2.
- Репин, Ю. (2014). Фестивали «Open Air»: проблеми сучасного рішення оперного спектакля. *Київське музикознавство*, 50.
- Рось, З. (2015). Основні тенденції розвитку джазово-фестивального руху в Україні періоду незалежності (1991–2012 роки). *Наукові записки*

Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія: Мистецтвознавство, 1.

- Сливка, О. М. (2014). Фестиваль «Коломийські представлення» в контексті розвитку українського театрального мистецтва кінця ХХ — початку ХХІ ст. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку, 20 (2).*
- Шумакова, С. М. (2013). Циркове мистецтво в аспекті міжкультурної толерантності діалогізма: цирковий фестиваль. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку, 19 (12).*

References

- Beiliss, L. (2007). Ukrainian Book and Reading Festival. *Library Planet, 2.* [in Ukrainian].
- Bermes, I. L. (2015). Organizational fundamentals of the music festival movement in Ukraine. *Cultural thought, 8.* [in Ukrainian].
- Bliznyuk, M. M. (2010). Theatrical festivals as a form of cultural cooperation. *Culture and art in the modern world, 11.* [in Ukrainian].
- Kadrova L. (2013). The International Theater Festival for Women's Monotheon "Maria". *Scientific herald of the I. K. Karpenko-Karyi Kyiv National University of Theater, Cinema and Television, 12.* [in Ukrainian].
- Mazur, P. (2011). All-Ukrainian children's festival "Ukraine-garden". *Native school, 12.* [in Ukrainian].
- Popova, T. (2009). Kyiv International Advertising Festival. *Marketing in Ukraine, 3.* [in Ukrainian].
- Ragozina, V. (2010). Festivals of children's creativity. *Art and Education, 2.* [in Ukrainian].
- Repin, Y. (2014). Open Air Festivals: The Challenges of Contemporary Opera Performance. *Kyiv Musicology, 50.* [in Russian].
- Ros, Z. (2015). The main trends of the jazz festival movement in Ukraine during the period of independence (1991–2012). *Scientific notes of Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University. Series: Art Studies, 1.* [in Ukrainian].
- Slyvka, O. M. (2014). Festival "Kolomyiski predstavlennia" in the context of the development of Ukrainian theater art of the late 20th — early 21st century. *Ukrainian culture: past, modern, ways of development, 20 (2).* [in Ukrainian].
- Shumakova, S.M. (2013). Circus art in the aspect of intercultural tolerance of dialogism: circus festival. *Ukrainian culture: the past, modern, ways of development, 19 (12).* [in Ukrainian].

Надійшла до редколегії 08.07.2019 р.